

De minister van Veiligheid en Justitie
Mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 GH Den Haag

Datum

22 maart 2011

Kenmerk

B 2.1.11/1885/JT

Uw kenmerk

5683418/11/6 en 5683653/11/6

Onderwerp

Concept-wetsvoorstel wijziging regeling bevrijdende verjaring in het Burgerlijk Wetboek in geval van schade veroorzaakt door strafbare feiten en
Wijziging Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring

Geachte heer Opstelten,

1.1. Bij brief van 25 januari 2011 (nr. 5683418/11/6) hebt u de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) een concept-wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring voorgelegd met het verzoek daarover advies uit te brengen.

1.2. Bij brief van diezelfde datum (nr. 5683653/11/6) verzocht u advies over een tweede concept-wetsvoorstel. Dit strekt tot wijziging van de regeling van de bevrijdende verjaring in het Burgerlijk Wetboek in geval van schade, veroorzaakt door strafbare feiten. Gelet op de samenhang tussen beide voorstellen, zal de NVvR deze gecombineerd bespreken.

1.3. Het advies is voorbereid door leden van de vereniging en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

algemeen commentaar

2.1. Het is de NVvR niet ontgaan dat in toenemende mate maatschappelijke druk is komen te staan op het instituut van de vervolgingsverjaring. De analyse, weergegeven in de concept-memorandum van toelichting (p. 4), dat de toegenomen media-aandacht maakt dat ernstige misdrijven tegenwoordig veel meer in het collectieve geheugen gegrift blijven, is herkenbaar. Niettemin behoort de ernst van het strafbare feit, en niet de aandacht die een bepaald strafbaar feit in de media krijgt, de maatstaf te zijn bij het bepalen van de wettelijke verjaringstermijn. Bij delicten die geruime tijd geleden in de privésfeer zijn gepleegd, zal bovendien een afweging moeten worden gemaakt. Tegenover het in de toelichting (p. 1) geschetste voorbeeld van de dader die na het verstrijken van de verjaringstermijn er zelfs prat op gaat het delict te hebben gepleegd, staan denkbare gevallen waarin een erkenning door de dader van eigen verantwoordelijkheid en wellicht een verzoening tussen slachtoffer en dader tot stand kan komen, juist omdat de dreiging van vervolging is weggefallen door de verjaring.

2.2. Naar de mening van de NVvR moet worden gewaakt tegen overspannen verwachtingen omtrent hetgeen een strafvorderlijk onderzoek nog vermag, zéér lange tijd nadat het beweerde strafbare feit

heeft plaatsgevonden. Het dilemma wordt op p. 9 van de concept-memorie van toelichting onder woorden gebracht. Het is waar, dat de ontwikkeling van DNA-onderzoek en andere technologisch verbeterde opsporingsinstrumenten heeft geleid tot vergroting van de mogelijkheden tot waarheidsvinding na lange tijd, zoals de concept-memorie van toelichting op p. 5 vermeldt. Daartegenover staat, dat andere bewijsmiddelen na het verstrijken van een zeer lange periode in waarde of betrouwbaarheid kunnen dalen. Ook kunnen na het verstrijken van een zeer lange periode feitelijke veranderingen hebben plaatsgevonden die de waarheidsvinding bemoeilijken of onmogelijk maken (bijv.: de situatie ter plaatse is veranderd door nieuwbouw; de getuige is inmiddels overleden etc.). Het gaat hierbij niet slechts om het vervolgingsbelang, maar ook om mogelijkheden voor verificatie van bewijsmiddelen en om de gelegenheid voor de verdediging om ontlastend bewijs te verzamelen.

2.3. Indien de wetgever kiest voor de aanwijzing van een categorie van misdrijven ten aanzien waarvan het recht tot vervolging nimmer verjaart, heeft de NVvR voorkeur voor een in de rechtspraak eenvoudig toe te passen maatstaf. Het nu voorgestelde criterium, bedreiging met gevangenisstraf van 12 jaar of meer, voldoet hieraan. Met betrekking tot de zedendelicten, genoemd in het voorgestelde tweede lid van art. 70, erkent de NVvR het belang van een adequate slachtofferbescherming: als gevolg van problemen die het slachtoffer kan hebben bij de verwerking van een dergelijk misdrijf, kan het nodig zijn de mogelijkheid tot vervolging open te houden tot lang na het tijdstip waarop het feit is gepleegd. Wel wijst zij erop, dat het in deze bepaling gaat om delictomschrijvingen die een breed scala van feiten omvatten: men denke aan de bijna spreekwoordelijk geworden tongzoen, die onder omstandigheden het misdrijf 'verkrachting' oplevert. Bij minder ernstige gevallen binnen deze categorieën gelden de argumenten ten gunste van een vervolgingsverjaring nog steeds. Bij zedenmisdrijven, genoemd in het voorgestelde tweede lid van art. 70, is bovendien lang niet altijd technisch bewijs, zoals DNA-materiaal, beschikbaar.

2.4. Wat betreft het concept-wetsvoorstel over de bevrijdende verjaring in het Burgerlijk Wetboek, noteert de NVvR dat bij de totstandkoming van het NBW een vergelijkbare bepaling is voorgesteld (Parl. Gesch. Boek 3, p. 923), maar toen van invoering is afgezien (Parl. Gesch. Boek 3 (Inv. 3, 5 en 6), p. 1413). De daarbij gebruikte argumenten lijken te zijn verouderd; een voeging als benadeelde partij in het strafproces is thans niet meer uitzonderlijk. Beschouwd vanuit een oogpunt van rechtseenheid kan de NVvR zich erin vinden dat de vordering tot schadevergoeding naar burgerlijk recht niet verjaart vóórdat het recht tot strafvervolging is verjaard¹. Overigens kan naar huidig recht al een oplossing worden gezocht langs een andere weg, namelijk door een schadevergoedingsmaatregel op te leggen (HR 13 juli 2010, LJN: BM0912, NJ 2010, 459).

commentaar van juridisch-technische en/of redactionele aard

3.1. Het concept-wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht heeft de NVvR geen aanleiding gegeven tot nader commentaar.

3.2. Met betrekking tot het concept-wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek heeft de voorgestelde redactie van het vierde lid van art. 3:310 BW bij de NVvR een vraag opgeroepen in relatie tot de onschuldpresumptie (art. 6 lid 2 EVRM; art. 14 lid 2 IVBPR). De voorgestelde nieuwe bepaling is geschreven met het oog op gevallen waarin de verjaringstermijn naar burgerlijk recht eerder verstrijkt dan het recht tot het instellen van een strafvervolging. Als gevolg van het bovengenoemde voorstel tot verlenging van de termijn van de vervolgingsverjaring in het Wetboek van Strafrecht zullen dergelijke gevallen zich in de toekomst vaker voordoen.

¹ Op het belang van een koppeling van de verjaringstermijnen voor de vervolging en voor de vordering tot schadevergoeding naar burgerlijk recht heeft de NVvR al gewezen in haar advies d.d. 25 januari 2011 over het voorontwerp van wet strafrechtelijke aanpak huwelijksdwang.

3.3. Indien de strafrechter heeft beslist dat de verdachte schuldig is aan een strafbaar feit en het slachtoffer zich als benadeelde partij in de strafzaak heeft gevoegd, zal de verdachte/veroordeelde – nadat het wetsvoorstel tot wet is verheven - zich niet langer kunnen beroepen op de bevrijdende verjaring naar burgerlijk recht. Blijkens de concept-memorij van toelichting (p. 6) is voor toepassing van het voorgestelde vierde lid echter niet noodzakelijk dat de betrokkene is vervolgd of als verdachte in een strafproces betrokken is.

De vraag is nu: kan de voorgestelde nieuwe verjaringsregel ook worden ingeroepen wanneer geen vervolging heeft plaatsgevonden, wanneer de vervolging niet is doorgezet of wanneer deze niet heeft geresulteerd in een schuldigverklaring door de strafrechter? Indien het slachtoffer een vordering instelt bij de burgerlijke rechter, zou deze – bij de nu voorgestelde formulering van art. 3:310 lid 4 BW – genoodzaakt zijn zich een oordeel te vormen over de vraag of de gedaagde zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit. Mogelijk is de voorgestelde tekst geïnspireerd door het huidige vierde lid (“Indien de gebeurtenis waardoor de schade is veroorzaakt, een misdrijf oplevert als bedoeld in” enz.). De beslissing of een persoon zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit is aan de strafrechter. De rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens laat weinig ruimte om buiten een strafproces dat aan alle eisen van art. 6 EVRM voldoet ervan uit te gaan dat iemand zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit². Zo wees het hof in de zaak *Rushiti* (punt 31) op: “*the general aim of the presumption of innocence which is to protect the accused against any judicial decision or other statements by State officials amounting to an assessment of the applicant's guilt without him having previously been proved guilty according to law (...). The Court cannot but affirm the general rule stated in the Sekanina judgment that, following a final acquittal, even the voicing of suspicions regarding an accused's innocence is no longer admissible.*” Weliswaar is deze Europese rechtspraak ontwikkeld in zaken waarin een gewezen verdachte schadevergoeding verzocht na vrijspraak, maar dat maakt voor de strekking van de onschuldpresumptie geen verschil.

3.4. De NVvR adviseert daarom te herbezien of de voorgestelde bepaling ook gelding zal hebben in andere gevallen dan die waarin de betrokkene door de strafrechter is schuldig verklaard. Zo ja, dan zou een aangepaste redactie, zoals die van het huidige vierde lid *mutatis mutandis*, de voorkeur verdienen. Een alternatieve mogelijkheid zou zijn, de verlenging van de verjaringstermijn te koppelen aan de voorwaarde van een aangifte/klacht door de benadeelde bij een opsporingsambtenaar.

3.5. Met betrekking tot het voorgestelde overgangsrecht, is de verwijzing naar art. 73a lid 2 Overgangswet NBW correct (concept-memorij van toelichting punt 5). De NVvR veronderstelt dat dit meebrengt dat een eventuele stuitingsdaad vóór de datum van inwerkingtreding moet voldoen aan de eisen van art. 3:316 BW, zodat enkel een strafvorderlijke vervolgingsdaad niet voldoende is. Op dit punt zou de memorij van toelichting kunnen worden aangevuld³.

Namens het bestuur van de NVvR,
de Wetenschappelijke Commissie,

F.F. Langemeijer,
voorzitter

² Zie bijv. EHRM 25 augustus 1993 (*Sekanina/Oostenrijk*), A 266-A, NJ 1994, 1 m.nt. Kn; EHRM 21 maart 2000 (*Rushiti/Oostenrijk*), app.nr. 28389/95, EHRM vol. 33 nr. 56; EHRM 28 april 2005 (*A.L./Duitsland*), app.nr. 72758/01, NJ 2005, 569 m.nt. NK.

³ Ten slotte nog dit: in punt 2 bevat de concept-MvT een verschrijving: de bedoelde vindplaatsen zijn NJ 2000, 15 en 16.

